

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra etiky, psychologie a charitativní práce

Bakalářská práce

**PÉČE O ZRANĚNÉ VÁLEČNÉ VETERÁNY V ČESKÉ
REPUBLICCE**

Vedoucí práce: doc. Tomáš Machula, Ph.D.,Th.D.

Autor práce: Milan Ježek

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Forma studia: Kombinovaná

Ročník: III.

2021

„Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracoval pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.“

28. 3. 2021

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce prof. Tomáši Machulovi, Ph.D., Th.D. za jeho vedení, podnětné rady a připomínky. Děkuji dále vedoucímu Oddělení péče o válečné veterány Ing. Milanu Bachanovi, vedoucímu projektu péče o válečné veterány Československé obce legionářské Ing. Viktoru Šinkovcovi a panu kapitánu Romanu Rostásovi za jejich odborné rady. A děkuji mojí ženě za podporu během mého studia.

Obsah

ÚVOD.....	5
1. VÁLEČNÝ VETERÁN.....	7
1.1 DRUHOVÁLEČNÝ VETERÁN	8
1.2 VÁLEČNÝ VETERÁN – ÚČASTNÍK ODBOJE A ODPORU PROTI KOMUNISMU	9
1.3 NOVODOBÝ VÁLEČNÝ VETERÁN.....	10
1.4 NOVODOBÝ ZRANĚNÝ VÁLEČNÝ VETERÁN.....	11
2. POPIS STÁVAJÍCÍHO SYSTÉMU PÉČE O VÁLEČNÉ VETERÁNY	12
3. REZORTNĚ POSKYTOVANÁ POMOC VÁLEČNÝM VETERÁNŮM.....	13
3.1 ZAŘÍZENÍ REZORTU MINISTERSTVA OBRANY PRACUJÍCÍ S VÁLEČNÝMI VETERÁNY	14
3.2 REZORTNĚ POSKYTOVANÁ PÉČE VÁLEČNÝM VETERÁNŮM	16
4. MIMOREZORTNĚ POSKYTOVANÁ PÉČE VÁLEČNÝM VETERÁNŮM.....	21
5. AKTUÁLNÍ STAV PÉČE O ZRANĚNÉ VÁLEČNÉ VETERÁNY	26
5.1 SBĚR INFORMACÍ O SOUČASNÉM STAVU PÉČE O ZRANĚNÉ VV	26
5.2 VYHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU PÉČE O ZRANĚNÉ VÁLEČNÉ VETERÁNY	32
6. DOPORUČENÍ PRO ZLEPŠENÍ SOUČASNÉHO STAVU	34
ZÁVĚR	37
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	39
Příloha č. 1	41

ÚVOD

Péče o válečné veterány (dále jen VV) je důležitým tématem Ministerstva obrany (dále jen MO) České republiky. Ve chvílích, kdy dojde k úmrtí nebo zranění příslušníků Armády České republiky, se toto téma stává tématem celospolečenským. Jedním z důvodů výběru této problematiky pro mou práci je fakt, že v současné době není odborná literatura, která by se problematikou válečných veteránů a zraněných válečných veteránů zabývala. Kromě tohoto faktu mě k napsání této práce přivádí i nejednota české veřejnosti ve vztahu k válečným veteránům, jejich nasazení v zahraničních misích a jejich případným benefitům. Otázka zraněných válečných veteránů je pro mě v neposlední řadě velmi osobní téma, protože jsem během dvaceti let služby vojáka z povolání v Armádě České republiky byl vyslán do několika zahraničních operací a se zraněnými válečnými veterány se osobně znám.

Ve své práci se budu zabývat novodobými zraněnými válečnými veterány. Pro pochopení dané problematiky ale nejprve vymezím pojem *válečný veterán* v celé jeho šíři, zmapuji aktuální systém péče o válečné veterány, na jehož základě vyhodnotím stav aktuální péče o zraněné novodobé válečné veterány. Cílem této bakalářské práce je tedy analyzovat současnou situaci týkající se péče o zraněné VV v ČR a případně navrhnout další možný postup v oblasti péče o zraněné VV. V práci bude představena sociální práce s válečnými veterány, kterou poskytuje rezort MO i mimorezortní organizace.

Bakalářská práce je rozdělena do šesti kapitol. V první kapitole je definován pojem válečný veterán a je zde popsáno, kdo a na základě jakého zákona se válečným veteránem stává. Dále je zde představeno základní rozdělení válečných veteránů, jejich počty (pokud jsou známé) a jejich potřeby. Ve druhé kapitole je popsán současný systém péče o válečné veterány. Jsou zde uvedeny zákony a hlavní dokumenty MO, které péčí o válečné veterány. Ve třetí kapitole je blíže rozepsán systém péče o VV rezortu MO. Pozornost je zde věnována organizaci této péče, konkrétním zařízením a službám, které se problematikou válečných veteránů zabývají. V této kapitole je dále rozepsána činnost odboru pro válečné veterány (dále jen OVV) ministerstva obrany jako řídicího prvku péče o válečné veterány. Čtvrtá kapitola je věnovaná mimorezortním organizacím, které se zabývají péčí o válečné veterány. Třetí a čtvrtá kapitola jsou zásadní pro základní orientaci v současné péči, která je všem válečným veteránům poskytována. Pátá kapitola se zabývá aktuální situací stavu péče o zraněné VV a

zohledňuje rezortní i mimorezortní vstupy do této problematiky. V šesté kapitole provedu vyhodnocení situace. V závěru jsou popsány zjištění a možné návrhy pro zlepšení stávajícího stavu péče o zraněné VV.

Při zpracování této bakalářské práce bylo především čerpáno ze zákonů, které se problematikou válečných veteránů zabývají, z oficiálních dokumentů MO a informací, které pro účely této práce poskytly organizace a zařízení pracující s válečnými veterány. Je třeba říci, že jsem kromě výše uvedených zdrojů nenašel žádné odborné publikace, které by se tímto tématem zabývaly. I proto věřím, že se tato práce může stát výchozím bodem pro následné navazující hlubší šetření dané problematiky v České republice.

1. VÁLEČNÝ VETERÁN

Pro pochopení dané problematiky nejprve vymezím některé základní pojmy: válečný veterán (dále jen VV), držitel osvědčení válečného veterána, druhoválečný VV a novodobý VV.

Podle zákona o válečných veteránech (zákon č. 170/2002 Sb. § 3) je *válečným veteránem* státní občan České republiky, který po 8. květnu 1945 jako voják v činné službě, příslušník armády, která v rozhodné době byla považována za armádu spojeneckou, nebo příslušník armády státu, jehož je Česká republika právním nástupcem, (dále jen „voják“) anebo jako příslušník bezpečnostního sboru konal službu:

- a) nepřetržitě alespoň po dobu 90 kalendářních dnů v zahraniční misi v místě ozbrojeného konfliktu nebo v místě s výrazně zhoršenou bezpečnostní situací,
- b) v souhrnu nejméně po dobu 360 kalendářních dnů v jiných zahraničních misích, než je uvedeno pod písmenem a), které se uskutečnily na základě rozhodnutí mezinárodní organizace, jíž je Česká republika členem; nejkratší započitatelná doba podle tohoto ustanovení však činí nejméně 90 dnů nepřetržitého výkonu služby,
- c) jednotlivě v zahraničních misích po dobu kratší než dobu podle písmene a) nebo b), kdy však celková doba služby po vzájemném sečtení činí alespoň 360 kalendářních dnů; doba výkonu služby v místě ozbrojeného konfliktu nebo v místě s výrazně zhoršenou bezpečnostní situací kratší než doba uvedená pod písmenem a) se v tomto případě do celkové doby služby započítává čtyřnásobně, pokud po tomto přepočtu dosáhne nejméně 90 dnů.¹

§4 téhož zákona vymezuje pojem *držitel osvědčení válečného veterána*. Na rozdíl od válečného veterána, kterým se voják stává na základě účasti v zahraniční misi (viz výše), je držitel osvědčení VV válečný veterán, který si o osvědčení písemně zažádá. Pro držitele tohoto osvědčení pak platí mnohé výhody, včetně jeho zaevidování na ministerstvu obrany, jak je popsáno v §8 téhož zákona. Písemná žádost (kromě náležitostí stanovených správním řádem) obsahuje místo narození, státní občanství a případně hodnost nebo služební hodnost s hodnostním označením. Žadatel dále uvede místo a dobu služby nebo plnění úkolů v misích, a bylo-li mu vydáno osvědčení o účasti na národním boji za

¹ Zákon č. 170/2006 Sb., o válečných veteránech [online]. [cit. 2020–11–29]. Dostupné na WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-170>>.

osvobození podle jiného právního předpisu, uvede číslo tohoto osvědčení.² Lze tedy říci, že pokud si VV písemně nepožádá o osvědčení VV, není nikde evidován.

Termín VV je stále většinovou společností spojován s bojem ve druhé světové válce na západní nebo východní frontě. Obzvláště v nejbližších porevolučních letech byla věnována velmi vysoká pozornost západním letcům a parašutistům. Péče o veterány východní fronty byla v tomto období, kvůli protikomunistickým náladám ve společnosti, opomíjena. Postupem času se tento stav změnil. V současné době (například při přebírání státních vyznamenání) lze poměrně často vidět oceňování všech druhoválečných vojáků. Obě skupiny válečných veteránů jsou v současnosti celospolečensky uznávané, o jejich příběhy je projevován zájem. Tito veteráni (i přes jejich vysoký věk) jsou stále zváni například do škol v rámci výuky historie nebo předmětů osobního rozvoje.

Pohled české společnosti na novodobé VV (účastníky mezinárodních zahraničních misí po roce 1989) už tak jednotný není. Lze dokonce říci, že toto téma českou společnost do jisté míry rozděluje, část veřejnosti novodobé VV nepřijímá. Tento fakt lze sledovat nejčastěji v momentech úmrtí vojáků v zahraničních operacích, kdy jedna skupina společnosti projevuje solidaritu a uznání, zatímco druhá veterány odsuzuje.

1.1 DRUHOVÁLEČNÝ VETERÁN

Ženy a muži této kategorie dosahují v současnosti již velmi pokročilého věku a jejich počty se každým rokem dramaticky snižují (viz tabulka počtů). Do této kategorie spadají nejen váleční veteráni bojující na východní a západní frontě, ale také příslušníci domácího odboje a československých partyzánských skupin. Druhováleční veteráni mají zpravidla členství ve spolcích, které se zabývají péčí o válečné veterány a udržováním tradic s nimi spojenými. Tyto spolky jsou většinovou společností uznávané, úzce spolupracují i s ministerstvem obrany ČR a Armádou České republiky.

² Zákon č. 170/2006 Sb., o válečných veteránech [online]. [cit. 2020–11–29]. Dostupné na WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-170>>.

Tabulka 1: Aktuální počty druhoválečných veteránů:
(data poskytnuta Československou obcí legionářskou ke dni 12.2.2021)

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Evidované počty	973	787	642	506	422	334	218

Potřeby druhoválečných veteránů jsou determinovány jejich osobní životní situací: vysoký věk, zdravotní stav, rodinné zázemí, finanční situace, poloha bydliště apod. Druhoválečný veterán tedy většinou potřebuje zdravotní a sociální pomoc poskytovanou v domovech péče o VV nebo pomoc sociálních pracovníků v místě jejich bydliště. Další klíčovou oblastí poskytování pomoci této skupině je zajištění vhodného bydlení. Jedná se o domovy péče o VV nebo jiná zařízení poskytující péči seniorům. Následné potřeby jsou: poradenství ve vztahu k řešení finanční situace, možnosti využití benefitů, pomoc se zajištěním běžného chodu domácnosti a také např. doprovody na úřady a do zdravotnických zařízení. Kromě těchto hmatatelných potřeb je důležité myslet i na naplnění potřeb společenského uznání, případně poskytnout možnosti k vedení aktivního a plnohodnotného způsobu života.

1.2 VÁLEČNÝ VETERÁN – ÚČASTNÍK ODBOJE A ODPORU PROTI KOMUNISMU

Postavení válečného veterána podle zákona o válečných veteránech se přiznává také účastníkovi odboje a odporu proti komunismu, který je státním občanem České republiky a uskutečňoval odboj a odpor proti komunismu. Formou odboje a odporu proti komunismu se rozumí ozbrojený nebo jiný srovnatelný boj vedený proti komunistickému režimu v Československu, provádění sabotáží, spolupráce se zahraniční zpravodajskou službou demokratického státu, převaděčství nebo překračování státních hranic za účelem účasti v odboji a odporu proti komunismu (agenti-chodci). Za formu odboje a odporu proti komunismu se rovněž považují s tím srovnatelné jiné statečné činy nebo statečné veřejné postoje na podporu ozbrojených akcí směřovaných proti komunistickému režimu v Československu.³

³ Zákon č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné na WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-262>>.

Tabulka 2: Aktuální počty veteránů – účastníků odboje a odporu proti komunismu: (data poskytnuta Československou obcí legionářskou ke dni 12.2.2021)

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Evidované počty	-	-	-	44	36	24	22

Potřeby této skupiny veteránů se (vzhledem k důchodovému věku veteránů) shodují s potřebami veteránů druhé světové války.

1.3 NOVODOBÝ VÁLEČNÝ VETERÁN

Novodobí váleční veteráni jsou, z hlediska jejich věku a aktuální životní situace, výrazně nehomogenní skupinou. První novodobí váleční veteráni vznikli nasazením tehdy ještě Československé federativní armády v roce 1990 na území Saudské Arábie. Od té doby jejich počty každým rokem narůstají. Významné kontingenty Armády České republiky byly vyslány na území států bývalé Jugoslávie, Iráku, Afghánistánu a Mali. V celé řadě dalších operací byly nasazeny menší jednotky nebo pozorovatelé. Od roku 1990 do současné doby se zahraničních operací účastnilo více než 25 000 vojáků a vojačkyň. Přesný počet veteránů (tak, jak je uvedeno u předchozích dvou skupin VV v tabulce) se nepodařilo získat. Evidence počtu novodobých VV zpracovaná ministerstvem obrany není veřejnosti dostupná. Tato čísla (25 000 VV) poskytla pro účel této práce Československá obec legionářská, stejně tak i informaci, že v roce 2016 bylo vedeno zhruba 17 000 novodobých válečných veteránů ve věku od 20 do 75 let. Všechna tato data se ale týkají držitelů osvědčení válečného veterána, nikoli válečných veteránů jako takových (viz výše diskutovaná determinanta). Tato čísla se samozřejmě s každou zahraniční operací zvyšují a počet novodobých VV tak strmě narůstá.

V Příručce pro řešení životních situací válečného veterána a jeho rodiny⁴ z roku 2019 je uvedeno, že „novodobí váleční veteráni, kteří jsou mimo činnou službu, jsou většinou příslušníci ozbrojených sil a dalších složek, kteří po určité době strávené ve služebním poměru vojáka z povolání odešli mimo rezort MO a zatím nedosáhli důchodového věku.“ Tato informace je ale aktuálně již zavádějící, protože celá řada novodobých válečných veteránů již důchodového věku dosáhla. Jedná se především o účastníky prvních zahraničních operací na území států bývalé Jugoslávie a Iráku. Do

⁴ Srov. Příručka pro řešení životních situací válečného veterána a jeho rodiny. Praha 2019, s. 8.

kategorie novodobých válečných veteránů tedy spadá jak důchodce, tak bývalý voják mimo službu, stejně tak ale i stále aktivní voják AČR. Tři zcela odlišné situace se zcela odlišnými potřebami.

Potřeby novodobých válečných veteránů bude kromě stejných determinant jako u předchozích skupin (věk, zdravotní stav, rodinné zázemí, finanční situace, atd.) ovlivňovat i faktor toho, zda VV stále je nebo již není ve služebním poměru a v případě jeho odchodu do civilního zaměstnání míra schopnosti uplatnění na trhu práce.

1.4 NOVODOBÝ ZRANĚNÝ VÁLEČNÝ VETERÁN

V předchozí kapitole jsem nastínil, že pojem novodobý válečný veterán je velmi široký. Mnou vybraná úzká skupina *novodobých zraněných válečných veteránů*, kterým se ve své práci chci ale především zabývat, je ale více specifický. Člen této skupiny může mít osvědčení VV, ale není to nutností, jeho zranění může mít příčinnou souvislost s nepřátelskou činností, ale není to nutností a nakonec i přes své zranění může stále být příslušníkem Armády České republiky, pokud to jeho zranění dovoluje. I zde logicky platí, že každá skupina bude mít jiné potřeby.

Je překvapující, že rezortní oddělení při ministerstvu obrany Oddělení péče o VV (dále jen OVV) – v současné době nedisponuje informacemi o aktuálních počtech zraněných válečných veteránů, jejich aktuálním stavu a potřebách. Dle informací poskytnutých vedoucím Oddělení péče o válečné veterány probíhá komunikace pouze s některými zraněnými válečnými veterány.

Československá obec legionářská uvádí 21 novodobých válečných veteránů, kteří jsou zdravotně postiženi. Tento počet zahrnuje jen VV zraněné vlivem bojové činnosti.

2. POPIS STÁVAJÍCÍHO SYSTÉMU PÉČE O VÁLEČNÉ VETERÁNY

System péče o VV je organizován a řízen OVV MO České republiky. Výkonným prvkem péče samotné je ministerstvo, jeho podřízené organizace a řada spolků zabývajících se péčí o válečné veterány. Tyto spolky mají velmi úzkou spolupráci s OVV.

Legislativa a hlavní dokumenty týkající se péče o válečné veterány

Mezi hlavní dokumenty patří zákon č. 170/2002 Sb. o válečných veteránech. Tento zákon si klade za cíl definovat, kdo válečný veterán je a jakým způsobem lze statusu válečného veterána dosáhnout. Dále vymezuje pravidla týkající se pobytu VV v domovech péče o válečné veterány a úkoly MO ve vztahu k péči o VV.

Další legislativní dokument je zákon č. 221/1999 Sb. o vojácích z povolání. Ve vztahu k VV řeší především vznik, průběh, změny a zánik služebního poměru vojáka z povolání. Těchto témat se týká část 2 (§ 2a - § 43). Dále jsou v části 4 řešeny možnosti rekvalifikace vojáků z povolání, které voják vykoná ještě před zánikem služebního poměru (§ 64). Část 8 vyjmenovává povinnosti státu při zabezpečení vojáka po skončení služebního poměru (§ 132 - § 143).

Zákon č. 357/2005 Sb., o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich, o zvláštním příspěvku k důchodu některým osobám, o jednorázové peněžní částce některým účastníkům národního boje za osvobození v letech 1939 až 1945 a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů řeší především ocenění účastníků domácího odboje a pozůstalých po nich. Dále se zde uvádí výše zvláštního důchodového příspěvku a jednorázové peněžní částky vyplácené účastníkům odboje (§ 8 - § 16).

Zákon č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu, ve znění pozdějších předpisů se ve své první části (§ 1 - § 18) věnuje mimo jiné vymezení pojmů, pravidlům pro získání osvědčení válečného veterána a úpravě důchodů válečných veteránů (odboje proti komunismu).

Mimo zákony přinesl zásadní přínos pro práci s válečnými veterány plk. gšt. PhDr. Eduard Stehlík, Ph.D., MBA, který působil v letech 2014 – 2019 jako ředitel OVV. Vytvořil novou koncepci, která se poprvé zaměřila i na novodobé válečné veterány.

Koncepce péče o válečné veterány v letech 2017 -2021

Koncepce péče o válečné veterány pro období let 2017-2021 navazuje na koncepci péče o válečné veterány v letech 2013-2017. Koncepce si klade za cíl zachovat stávající systém péče pro druhoválečné veterány, přizpůsobit jej potřebám novodobých válečných veteránů v seniorském věku a rozvinout systém péče pro novodobé válečné veterány.

Dá se tedy očekávat, že zcela nová koncepce (vymezující období od roku 2021), která se momentálně připravuje, přijde s konkrétním zacílením na právě toto téma. Její aktuální podobu (byť v rozpracované formě) se mi ale nepodařilo získat.

3. REZORTNĚ POSKYTOVANÁ POMOC VÁLEČNÝM VETERÁNŮM

Odbor péče o válečné veterány

OVV je organizačním prvkem Sekce správy a řízení organizací MO, který vykonává státní správu v oblasti péče o VV a válečné hroby a spolupracuje se spolky a obecně prospěšnými společnostmi⁵. V podmínkách České republiky je OVV hlavním řídicím prvkem poskytování sociální a další pomoci válečným veteránům. Typickým klientem těchto služeb stále zůstává druhoválečný veterán. Jejich počet se ale vinou jejich vysokého věku stále snižuje. Služby odboru pomalu začíná využívat stále větší množství novodobých válečných veteránů.

OVV nepečuje jen o válečné veterány, zabývá se i dalšími oblastmi, například péčí o vojenské důchodce, kteří nejsou VV. Důležitou agendou OVV je péče o válečné hroby nejen na území České republiky, ale i o hroby československých vojáků, kteří padli především v 1. a 2. světové válce na území jiných států. Důležitou kapitolou odboru je spolupráce se spolky, které sdružují válečné veterány nebo jsou svou činností a cíli blízké úkolům ministerstva obrany. Důraz této spolupráce je položen do oblasti udržování a rozvoje tradic Armády České republiky. Páteřním projektem péče o válečné veterány v rámci terénních služeb je Projekt péče o válečné veterány financovaný grantem Ministerstva obrany. Tento projekt plní Československá obec legionářská⁶.

⁵ Srov. Odbor pro válečné veterány. [online]. 2020 [cit. 2020–12–25]. Dostupné na WWW: <<http://www.ovv.army.cz/odbor-pro-valectne-veterany>>.

⁶ Srov. tamtéž

OVV se skládá z těchto oddělení:

- oddělení péče o válečné veterány;
- oddělení vydávání osvědčení - 3. odboj;
- oddělení péče o vojenské důchodce.⁷

OVV je stěžejní institucí při řešení životních situací válečného veterána a jeho rodiny. Pracovníci oddělení jsou v rámci svěřených kompetencí připraveni pomoci válečným veteránům a jejich rodinám s jejich problémy či potřebami, nabídnout na základě zkušeností možnosti jejich řešení a podat potřebné informace. Na webových stránkách oddělení <http://veterani.army.cz/> jsou dostupné základní informace k řadě životních situací, které mohou válečného veterána potkat, včetně konkrétních postupů jejich řešení či vzorů žádostí.⁸

3.1 ZAŘÍZENÍ REZORTU MINISTERSTVA OBRANY PRACUJÍCÍ S VÁLEČNÝMI VETERÁNY

Poskytování sociální péče válečným veteránům je uskutečňováno v těchto zařízeních:

Léčebny dlouhodobě nemocných

Hlavními nemocnicemi, které se zabývají péčí o válečné veterány je Ústřední vojenská nemocnice – Vojenská fakultní nemocnice Praha (dále jen ÚVN-VoFN Praha), Vojenská nemocnice Olomouc (dále jen VN Olomouc) a sociální služby (ÚVN Praha, VN Olomouc). Tato zařízení slouží klientům, kteří nepotřebují intenzivní či další intenzivní péči, ale zároveň ambulantní péče nestačí k dosažení stabilizace jejich zdravotního stavu⁹. LDN při vojenských nemocnicích přednostně přijímají válečné veterány. Jsou zde k dispozici nejmodernější léčebné metody a ošetrovatelské přístupy. V ÚVN-VoFN Praha a VN Olomouc jsou zřízena zdravotně-sociální lůžka¹⁰. Jsou určena válečným veteránům, pro které je nezbytná pomoc další osoby.

Domovy péče o válečné veterány

⁷ Srov. Odbor pro válečné veterány. [online]. 2020 [cit. 2020–12–25]. Dostupné na WWW: <<http://www.ovv.army.cz/odbor-pro-valectne-veterany>>.

⁸ Příručka pro řešení životních situací válečného veterána. Válečný veterán mimo činnou službu. Praha 2019, s. 6.

⁹ Příručka pro řešení životních situací válečného veterána. Válečný veterán mimo činnou službu. Praha 2019, s. 11.

¹⁰ Srov. Příručka pro řešení životních situací válečného veterána. Válečný veterán mimo činnou službu. Praha 2019, s. 17.

Co se týká pečovatelských zařízení, jsou pro VV zřizovány domovy péče o válečné veterány. Domov péče o válečné veterány (dále jen DPVV) Vlčí mák ÚVN-VoFN Praha a Domov péče o válečné veterány VLRZ Karlovy Vary jsou určeny především pro soběstačné VV – držitele osvědčení podle zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech – jejichž zdravotní stav nevyžaduje trvalou péči a kteří jsou schopni se o sebe postarat, a manželky nebo družky těchto VV. V DPVV je poskytováno bydlení, strava a služby spojené s pobytem (pomoc při oblékání, osobní hygieně, přípravě a podávání stravy¹¹).

Domov se zvláštním režimem (ÚVN-VoFN Praha) je určen pacientům s chronickým duševním onemocněním, Alzheimerovou chorobou a různými typy demencí¹².

Domov Vlčí mák při ÚVN-VoFN Praha tedy zahrnuje dva typy sociálních pobytových služeb: Domov se zvláštním režimem, kam jsou přijímány osoby nad 65 let s diagnózou demence a Domov pro seniory, který přijímá osoby nad 55 let se sníženou soběstačností.

V DPVV je válečnému veteránovi poskytována komplexní péče na dobu neurčitou, která je hrazena klientem. Výše úhrady i podoba péče jsou ukotveny v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách¹³.

Tato zařízení jsou přednostně určena pro válečné veterány. V domovech je poskytováno zejména bydlení, strava, zaopatření, služby s pobytem spojené a v případě potřeby osobní vybavení. Péče se poskytuje formou trvalého nebo dočasného pobytu. Válečný veterán se podílí na úhradě nákladů na bydlení, stravu a služby. Do domova lze přijmout válečného veterána, který vzhledem ke svému zdravotnímu stavu a sociálním poměrům potřebuje péči v domově. Zdravotní postižení vylučující přijetí do domova stanoví ministerstvo vyhláškou (č. 191/2005 Sb., o zdravotním postižení vylučujícím přijetí do domova péče o válečné veterány).

O přijetí do domova žádá válečný veterán písemnou formou Ministerstvo obrany, odbor pro válečné veterány. Ve výjimečných případech, zejména ze zdravotních důvodů, může ministerstvo do domova přijmout válečného veterána s manželem, druhem nebo partnerem. V případě úmrtí válečného veterána lze jeho manžela, druhu nebo partnera v domově ponechat, pokud o to požádá.¹⁴

¹¹ Srov. uvn.cz. *Domov péče o válečné veterány* [online]. [cit. 2021-01-08]. Dostupné na WWW: <<https://www.uvn.cz/cs/domov-pece-o-valecne-veterany>>.

¹² Koncepce péče o válečné veterány v letech 2017 -2021. Praha, 2017, s. 11.

¹³ Příručka pro řešení životních situací válečného veterána. Válečný veterán mimo činnou službu. Praha 2019, s. 12.

¹⁴ Srov. Příručka pro řešení životních situací válečného veterána. Válečný veterán mimo činnou službu. Praha 2019, s. 17.

3.2 REZORTNĚ POSKYTOVANÁ PÉČE VÁLEČNÝM VETERÁNŮM

Obdobně jako je nutné rozdělení skupiny novodobých válečných veteránů, je nutné rozdělit péči VV do těchto kategorií:

- druhoválečný veterán;
- válečný veterán – účastník odboje a odporu proti komunismu;
- novodobý válečný veterán v činné službě;
- novodobý válečný veterán po odchodu z činné služby v produktivním věku;
- novodobý válečný veterán ve výslužbě v důchodovém věku.

Těžištěm současné péče o VV v sociálních zařízeních je stále péče o druhoválečné veterány. Péče o novodobé VV se zaměřuje na programy pro začlenění veteránů do běžného života po ukončení jejich služebního poměru. V následující části se bude práce postupně zabývat všemi kategoriemi VV a zmapuje, jaké konkrétní pomoci se daným veteránům dostává.

Druhoválečný veterán

Největšími příjemci sociálních služeb uvnitř rezortu MO jsou druhováleční veteráni. Jejich počet však s každým rokem zásadně klesá. Tito bývalí příslušníci Československé armády v zahraničí mohou být umístěni do domova pro válečné veterány. *Podle zákona o válečných veteránech (zákon č. 107/2002 Sb. §7) lze do domova přijmout válečného veterána, který vzhledem ke svému zdravotnímu stavu a sociálním poměrům potřebuje péči v domově¹⁵.* Další možností je umístění na lůžkách sociální péče. Tuto službu poskytují Oddělení dlouhodobé péče, Domov Vlčí mák při ÚVN-VFN Praha a LDN při VN Olomouc. Váleční veteráni, jejichž zdravotní stav vyžaduje dlouhodobější následnou zdravotnickou péči nebo jim snížená soběstačnost neumožňuje pobyt v Domově péče pro válečné veterány, mohou být umístěni ve Vojenské nemocnici na lůžku Oddělení dlouhodobé péče nebo v Domově Vlčí mák. *Válečným veteránům, kteří potřebují vyřešit krátkodobé ubytování k překonání jejich tíživé sociální situace, je umožněno ubytování ve vojenských ubytovacích zařízeních, která jsou lokalizována po celé České republice. Ubytování se poskytuje na rok s možným prodloužením vždy o další rok.¹⁶*

¹⁵ Zákon č. 170/2006 Sb., o válečných veteránech [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné na WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-170>>.

¹⁶ veterani.army.cz. *Souhrn benefitů poskytovaných válečným veteránům* [online]. [cit. 2021-01-02].

Druhoválečným veteránům (stejně ale i jako novodobým veteránům) je poskytnuta možnost využívat ve vojenských nemocnicích program *Zelená cesta*. Tento program je praktickou pomocí, která umožňuje zkrátit čekací dobu u lékaře na minimum díky předem provedeným objednávkám¹⁷. Do jisté míry se jedná o gesto společenského uznání.

Dalším benefitem pro VV v důchodovém věku je poskytování finanční podpory na lázeňskou a rehabilitační péči. *Podle zákona o válečných veteránech (zákon č. 107/2002 Sb. § 5) může ministerstvo válečnému veteránovi a jeho manželovi, druhovi nebo partnerovi v případě potřeby a v závislosti na jejich zdravotním stavu poskytnout finanční podporu na lázeňskou léčebně rehabilitační péči nebo rekreační pobyt. Platí zde ale, že finanční podporu na lázeňskou léčebně rehabilitační péči nelze poskytnout těm válečným veteránům, kteří mají možnost získat obdobnou podporu ze svého pracovního nebo služebního poměru*¹⁸.

Váleční veteráni (jako kterýkoliv jiný občan) mohou čerpat příspěvek na stravu, péči atd. na základě zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Pro řešení sociálních problémů všech válečných veteránů a jejich rodin byly vytvořeny SOS linky (VN Olomouc, VN Brno, ÚVN-VoFN Praha). *Jejich snahou je předcházet zkratovým řešením krizových situací a poskytnout bezprostřední odbornou psychologickou podporu, pomoc a následné ambulantní psychologické a psychiatrické služby a poradenství pro překonání krizových či složitých životních situací*¹⁹. Podobné služby válečným veteránům nabízí i projekt *Bezpečné místo*. Projekt *Bezpečné místo* byl vytvořen jako místo, v jehož rámci je poskytována psychologická podpora a poradenství. Tyto služby jsou anonymní. Poskytují je VN Olomouc a ÚVN-VoFN Praha.

Váleční veteráni, kteří odešli do starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu III. stupně mohou dále využívat výhody z Fondu kulturních a sociálních potřeb Ministerstva obrany (dále jen „fond“). Z tohoto fondu mohou čerpat: příspěvky na závodní

Dostupné na WWW: < <http://veterani.army.cz/aktuality/souhrn-benefitu-poskytovanych-valecnym-veteranum-benefity-v-oblasti-socialni-pece>>.

¹⁷ vnbrno.cz. *Zelená cesta vojenské nemocnice Brno* [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné na WWW: < https://www.vnbrno.cz/zelena_cesta.htm>.

¹⁸ Zákon č. 170/2006 Sb., o válečných veteránech [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné na WWW: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-170>>.

¹⁹ Příručka pro řešení životních situací válečného veterána. Válečný veterán mimo činnou službu. Praha 2019, s. 9.

*stravování, příspěvky na rekreace, příspěvky na kulturu, tělovýchovu a sport, dary při životních výročí a za mimořádnou aktivitu ve prospěch Ministerstva obrany, jednorázovou sociální výpomoc atd.*²⁰. O všechny výhody z fondu je možné žádat cestou Oddělení péče o vojenské důchodce Ministerstva obrany.

Válečný veterán – účastník odboje a odporu proti komunismu

Této skupině náleží ta samá zdravotní a sociální péče jako druhoválečným veteránům. Výjimku tvoří pouze možnost poskytování pečovatelské služby bez úhrady, neboť ta náleží pouze těm, kteří byli v období nesvobody omezeni na osobní svobodě a následně soudně rehabilitováni dle zákona č. 119/1990 Sb.²¹.

Novodobý válečný veterán v činné službě

Jako veteráni druhé světové války mohou i novodobí váleční veteráni využít poradenství a služby na pomoc při zvládnutí složitých sociálních situací (ÚVN-VoFN Praha, VN Olomouc). Tato centra organizují celou řadu společenských aktivit. Dále mohou využít program Zelená cesta ve vojenských nemocnicích (viz výše).

Jako obdoba a do jisté míry prvek krizové intervence, jakou jsou výše uvedená centra pomoci vojenských nemocnic, slouží vojenským veteránům i otevřená anonymní linka pomoci v krizi (zřízená Ministerstvem vnitra ČR). *Je určena k nepřetržité telefonické psychické podpoře příslušníků a zaměstnanců Armády ČR, kteří se ocitli v situaci psychické nouze, v obtížně řešitelné životní situaci nebo potřebují poskytnout kontakty na odborníky, kteří by jim mohli poskytnout přímou psychologickou, sociální či právní pomoc*²².

Jedním z hlavních benefitů pro novodobé válečné veterány v oblasti zdravotní péče je zařazení do programu speciální léčebně rehabilitační péče. *Pacienti absolvují speciální léčebně rehabilitační péči (dále jen SLRP) ve VRÚ Slapy nad Vltavou a mají k dispozici moderní vybavení pro veškerou plnohodnotnou komplexní rehabilitační péči. Zejména se jedná o prostředky pro mechanoterapii, balneoterapii, léčebné bazény, speciální trenážery na rehabilitaci horních a dolních končetin po úrazech, posturografy, stabilometrické plošiny, přístroje pro lymfodrenáž a další léčebné techniky, které nejsou hrazeny*

²⁰ Příručka pro řešení životních situací válečného veterána. Válečný veterán mimo činnou službu. Praha 2019, s. 13.

²¹ Koncepce péče o válečné veterány v letech 2017 -2021. Praha, 2017, s. 32.

²² Příručka pro řešení životních situací válečného veterána. Válečný veterán v činné službě. Praha 2019, s. 27.

z veřejného zdravotního pojištění²³. Toto zařízení primárně využívají zranění váleční veteráni a vojáci se zdravotními problémy.

Co se týká finanční pomoci ve výjimečné tíživé situaci, může jakýkoliv voják v aktivní službě čerpat pomoc v těchto oblastech: *jednorázová nenávratná peněžní výpomoc až do výše dvacetinásobku minimální mzdy, bezúročná půjčka na bytové účely až do výše 100 000 Kč a půjčka ve výši až 20 000 Kč na překlenutí tíživé životní situace*²⁴. Dalším a velmi důležitým prvkem poskytování finanční pomoci potřebným novodobým válečným veteránům je Vojenský fond solidarity. Funguje od roku 2015 pro vojáky sloužící v Armádě ČR, ale také u Vojenské policie, Vojenského zpravodajství, Hradní stráže a Vojenské kanceláře prezidenta republiky. Tato organizace prostřednictvím sbírkového fondu shromažďuje a rozděljuje prostředky vojákům, jejich dětem nebo rodinám, kteří se ocitli v tíživé životní situaci. Z finančních prostředků fondu lze podporovat kvalitu života dětí vojáků, kteří při plnění služebních povinností zahynuli nebo byli zraněni a mají trvalé následky. Fond také pomáhá vojákům a vojákyním v překonání nejkritičtějšího období při katastrofických událostech, které přímo souvisejí s výkonem služby (a to až po dobu šesti měsíců)²⁵. Jednorázové nebo opakované finanční částky čerpají např. rodiny zraněných vojáků nebo rodiny vojáků, které byly zasaženy těžkou nemocí nebo například ztrátou bydlení vlivem živelné pohromy. Tento fond cílí výhradně na vojáky v aktivní službě.

V neposlední řadě lze vojákovi z povolání poskytnout (v obtížné sociální nebo rodinné situaci) krátkodobé či dlouhodobé ubytování ve vojenských ubytovacích zařízeních. Ubytování lze využít jak v místě výkonu služebního poměru vojáka nebo na jiných místech dle dislokace vojenských posádek.

Novodobý válečný veterán po odchodu z činné služby v produktivním věku

Klíčovou oblastí pomoci novodobým válečným veteránům, kteří odchází ze služebního poměru, jsou projekty zaměřené na podporu zaměstnanosti. V tomto případě lze

²³ volareza.cz. *Váleční veteráni* [online]. [cit. 2021-01-08]. Dostupné na WWW: <<https://www.volareza.cz/vru-slapy/cz/valecni-veterani>>.

²⁴ Srov. Příručka pro řešení životních situací válečného veterána. Válečný veterán v činné službě. Praha 2019, s. 34.

²⁵ Srov. Příručka pro řešení životních situací válečného veterána. Válečný veterán v činné službě. Praha 2019, s. 32.

mluvit o klíčové prevenci vzniku pozdějších životních obtíží. Velké množství vojáků je při odchodu ze služebního poměru bez předchozí zkušenosti s běžným občanským zaměstnáním a tyto projekty napomáhají lepšímu a sebevědomějšímu začlenění vojáka do civilní profese.

Před odchodem z armády má voják z povolání možnost (za stanovených podmínek) navštěvovat rekvalifikační kurz, který zlepší jeho možnosti uplatnění na trhu práce. Rekvalifikace zajišťuje Agentura personalistiky AČR. Pro usnadnění přechodu válečných veteránů a vojáků odcházejících ze služebního poměru do civilního života navázalo Ministerstvo obrany spolupráci s Úřadem práce ČR (Memorandum) a Svazem průmyslu a dopravy České republiky (Memorandum mezi MO a SP ČR). Odcházejícím vojákům mimo služební poměr je nabídnuta pomoc při vyhledávání nových pracovních pozic. Mezi vojáky opouštějící služební poměr jsou rekvalifikace velmi žádané. Rekvalifikační kurzy nabízejí jak odborné vzdělání (např. svářečské kurzy), tak i vzdělání manažerské. Vše popisuje pomůcka uvedená na webu www.veterani.army.cz²⁶.

Podstatnou pomocí a finanční jistotou pro odcházejícího vojáka ze služebního poměru (nejen pro VV) jsou i výsluhové finanční náležitosti, kterými jsou výsluhový příspěvek, odbytné a odchodné.

Sociální služby nabízené novodobým VV jsou poskytovány v rámci komunitního centra ÚVN Praha. Jedná se o jednu z nejnovějších sociálních služeb rezortu MO. *Cílem komunitního týmu je kontinuální vytváření podmínek pro společenské, kulturní, edukační a sportovní aktivity, ale i prezentace problematiky válečných veteránů a vytváření pozitivní sociální interakcí s širokou veřejností*²⁷. Komunitní centrum se aktivně zapojuje cestou zajímavých aktivit ke zlepšování pohledu společnosti na novodobé válečné veterány. Klientům nabízí zprostředkování služeb psychologa, kaplana nebo vytváří programy pro odcházející vojáky z armády a jejich lepší umístění na trhu práce.

I tato kategorie válečných veteránů může využívat poradenské služby pro zvládnutí složitých sociálních situací, které poskytuje ÚVN-VoFN Praha, VN Olomouc.

Armádní servisní a příspěvková organizace dále nabízí při řešení nepříznivých životních událostech VV možnosti krátkodobého i dlouhodobého ubytování ve vojenských

²⁶ Srov. www.veterani.army.cz. *Pracovní příležitosti* [online]. [cit. 2021-02- 7]. Dostupné na WWW: <http://www.veterani.army.cz/sites/veterani.army.cz/files/dokumenty/zakladni-stranka/metodicka_pomucka.pdf>.

²⁷ [uvn.cz](http://www.uvn.cz). *Komunitní péče* [online]. [cit. 2021-01- 08]. Dostupné na WWW: <<https://www.uvn.cz/cs/komunitni-pece>>.

ubytovacích zařízeních.

Novodobý válečný veterán ve výslužbě v důchodovém věku

V oblasti sociální a zdravotní podpory jsou těmto veteránům poskytnuty stejné výhody jako veteránům druhé světové války. Benefity, přístup a výhody se tak s péčí o druhoválečné veterány hodně překrývají.

4. MIMOREZORTNĚ POSKYTOVANÁ PÉČE VÁLEČNÝM VETERÁNŮM

Péčí o VV se v České republice zabývá několik desítek spolků. Některé z těchto organizací jsou z části financovány granty MO. Členy nebo příjemci služeb těchto spolků jsou jak vojáci, kteří jsou ve služebním poměru, tak i vojáci mimo aktivní službu, případně další osoby sympatizující s tradicemi Armády České republiky. Tyto organizace čítají zpravidla několik desítek, maximálně stovek členů. Výjimkou je Československá obec legionářská s členskou základnou přes 3000 osob.

Československé obec legionářská

Mezi nejvýznamnější mimorezortní organizaci zabývající se péčí o VV patří Československá obec legionářská (dále jen ČsOL). Sídlem organizace je Praha a její pobočky lze najít ve všech krajích. ČsOL sdružuje jak bývalé vojáky československé zahraniční armády z doby 2. světové války, tak ale i novodobé válečné veterány. *ČsOL přispívá k obnovení národní hrdosti, demokratických a bojových tradic v armádě. Usiluje o zachování míru a bezpečnosti v souladu s Chartou Spojených národů a dodržováním lidských práv a svobod. Spolupracuje s historickými ústavy, školami a jinými institucemi při zpracování dějin a jejich využitím při výuce, napomáhá při obnově, zřizování a udržování památníků, čestných pohřebišť a jiných památných míst bojů českých vojáků v České republice i v zahraničí.*²⁸ ČsOL je členem Světové organizace válečných veteránů a úzce spolupracuje s Armádou České republiky.

Těžištěm práce s válečnými veterány u ČsOL je projekt Péče o válečné veterány. Tento projekt je financován z grantu Ministerstva obrany, který poskytuje neziskové organizaci ČsOL neinvestiční státní účelové dotace v rámci programu Péče o válečné veterány. Projekt se zaměřuje na poskytování individuální péče členům organizace a všem válečným

²⁸ Srov. veterani.army.cz. *Novodobí veterán* [online]. [cit. 2021-01-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.veterani.army.cz/novodoby-veteran>>.

veteránům. Dílčím cílem je omezení rizik a důvodů, které mohou veterány, jak ve vysokém věku, tak i v jakékoliv sociální nouzi přivést do kategorie osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených, a to s přihlédnutím k jejich fyzickým a psychickým schopnostem a možnostem. Tohoto je v projektu dosaženo sestavením týmu terénních pracovníků, kteří zajišťují pravidelný osobní styk s veterány, informační a poradenskou pomoc při čerpání sociálních a zdravotních programů, při řešení sociálně právních a sociálně zdravotních problémů²⁹.

V rámci projektu spolupracují terénní pracovníci s orgány sociální péče a s orgány místní samosprávy a státní správy. Při jednání s veterány jsou zjišťovány potřeby jednotlivých veteránů a ty jsou předávány místním samosprávným orgánům, MO, Krajskému vojenskému velitelství a orgánům sociální péče. Získané informace jsou pravidelně zpracovávány a předávány poskytovateli dotace.

Realizační tým terénních pracovníků je organizován po všech krajích České republiky. Tým je sestaven většinou z bývalých důstojníků Armády České republiky s organizačními zkušenostmi a znalostí kulturně-sociálního prostředí cílové skupiny³⁰.

Projekt obsahuje:

- *vedení databáze držitelů osvědčení VV;*
- *provozování bezplatné telefonní služby – linky pomoci;*
- *zajištění pravidelného osobního styku s válečnými veterány, poradenská pomoc při čerpání sociálních a zdravotních programů, při řešení sociálně-právních a sociálně-zdravotních problémů a jejich informování o činnosti MO, Armády ČR, místní samosprávy a orgánů sociální péče a ČsOL;*
- *poskytování informací válečným veteránům o možnostech zvýhodnění (benefitů) při využívání různých programů v oblasti sociálního zabezpečení a sociálních služeb pro tyto osoby včetně možností pomoci ze strany MO;*
- *zjišťování potřeb jednotlivých válečných veteránů především v oblasti sociálně-právní a sociálně-zdravotní a předávání získaných informací místním orgánům sociální péče a ředitelům KVV;*

²⁹ Koncepce péče o válečné veterány v letech 2017 -2021. Praha, 2017, s. 19.

³⁰ Srov. csol.cz. *Péče o válečné veterány* [online]. [cit. 2021-01-09]. Dostupné na WWW: <<https://www.csol.cz/o-projektu-povv>>.

- *organizování osobních setkání při příležitosti životních jubileí a realizací dalších aktivit místně příslušných jednot ČsOL;*
- *doprovod válečných veteránů na oslavy a pietní akty jak doma, tak i v zahraničí;*
- *doprovody válečných veteránů na vyšetření nebo do nemocnic, když toto není schopna zajistit rodina;*
- *zapojení schopných válečných veteránů do přednáškové činnosti ve školách;*
- *vyhledávání i osob ohrožených sociálním vyloučením z řad nositelů osvědčení dle zákona č.170/2002 Sb. a předávání informací o nich dalším kompetentním orgánům;*
- *vyhodnocování získaných informací a čtvrtletní předávání informačních zpráv poskytovateli dotace o plnění sjednaných činností a stavu a situaci válečných veteránů, včetně půlročních a ročních vyhodnocení;*
- *podíl na organizaci posledního rozloučení s veteránem, který zemřel. Pomoc při zajištění vojenských poct na pohřbu³¹.*

Československá obec legionářská (jako jediný subjekt v České republice zabývající se péčí o válečné veterány) disponuje terénními sociálními pracovníky. Jejich hlavním úkolem jsou tedy pravidelné návštěvy veteránů v jejich přirozeném prostředí. Těžištěm jejich práce je poradenství, zprostředkování zdravotní péče a aktivity spojené s prevencí sociálního vyloučení. Terénní sociální pracovníci také zabezpečují doprovody válečných veteránů do zdravotnických zařízení. Aktivity namířené proti společenskému vyloučení těchto osob pokládám za velice důležité. Mimo traumat, která tato generace zažila už v průběhu jejich válečných nasazení v průběhu druhé světové války, u mnohých přibyla i traumata vzniklá z komunistického pronásledování, mnohdy zajetí. Nejstarší generaci válečných veteránů je nabízena možnost doprovodu na setkání s vrcholnými představiteli státu, veřejného života, rodinami, dalšími válečnými veterány, a to jak staré generace, tak i těmi novodobými. V současné době se počet terénních pracovníků Československé obce legionářské pohybuje kolem 37 pracovníků rozmístěných ve všech krajích. V příloze č. 2 je uveden popis pracovní náplně těchto terénních pracovníků.

Terénní pracovníci ČsOL nejsou ve většině případů kvalifikovanými sociálními pracovníky. Nespornou výhodou je ale jejich předchozí působení v armádě a tudíž znalost prostředí a potřeb klientů.

³¹ csol.cz. *Péče o válečné veterány* [online]. [cit. 2021–01–16]. Dostupné na WWW: <<https://www.csol.cz/o-projektu-povv>>.

Československý legionář – SPIA Czech, z.s. (Čs. legionář – SPIA Czech, z.s.)

Další významnou organizací spolupracující s MO je spolek Československý legionář. ČsL, stejně jako tomu je u ČsOL, cílí na druhoválečné veterány západní i východní fronty, na příslušníky domácího odboje a novodobé válečné veterány (nositele osvědčení „Válečného veterána“ podle zákona č.170/2002 Sb. ze dne 9. dubna 2002), jejich rodinné příslušníky, pozůstalé a všechny příznivce, kteří chtějí být aktivními členy a chtějí přispívat k rozvoji a plnění jejího poslání a dohodli se na vnitřním uspořádání svých záležitostí, občany České republiky i jiných států³².

Mezi hlavní aktivity této organizace v sociální oblasti patří:

- workshopy s novodobými válečnými veterány;
- integrace válečných veteránů do civilního prostředí;
- vytváření vhodného prostředí pro uplatnění veteránů na trhu práce;
- provoz specializovaných webových stránek www.praceproveterany.cz na české straně a www.pracapreveteranov.sk na slovenské straně, s nabídkami pracovních míst pro veterány a užitečnými informacemi usnadňujícími jejich pracovní uplatnění³³.

³² cslegionar.cz. *Československý legionář* [online]. [cit. 2021-01-16]. Dostupné na WWW: <<https://cslegionar.cz/o-nas/zakladni-listiny-a-formulare/>>.

³³ cslegionar.cz. *Sociální a pracovní integrace novodobých válečných veteránů* [online]. [cit. 2021-01-17]. Dostupné na WWW: <<https://cslegionar.cz/projekty/socialni-a-pracovni-integrace-novodobych-valecnych-veteranu/>>.

Sdružení válečných veteránů ČR

Další spolek - Sdružení válečných veteránů České republiky (dále jen SVV ČR) bylo založeno v roce 1993 příslušníky Československé samostatné protichemické jednotky, účastníky osvobozovací operace Pouštní štít a Pouštní bouře v Perském zálivu 1990-1991. Členy SVV ČR jsou váleční veteráni, vojáci v aktivní i mimo aktivní službu, muži i ženy, příslušníci československých jednotek (od r. 1993 českých nebo slovenských), účastníci zahraničních misí pod velením OSN, OBSE, NATO nebo EU. Sdružení válečných veteránů ČR je samostatná nestátní, nezisková organizace výhradně válečných veteránů a je členem Světové federace válečných veteránů se sídlem v Paříži³⁴.

Hlavní úkoly a cíle organizace v oblasti sociální práce:

- sociální a zdravotní podpora a pomoc;
- podpora zařazení novodobých válečných veteránů na trhu práce po odchodu do zálohy, tvorba pracovních příležitostí;
- zdravotní péče – spolupráce s nemocnicemi a lázeňskými zařízeními na území celé České republiky. Ve všech krajích je veteránům k dispozici psychologické poradenství a psychiatrická péče;
- péče o rodiny a děti padlých vojáků – individuálně dle konkrétních potřeb;
- finanční poradenství;³⁵
- podpora veteránů samoživitelů.³⁶

Z výše uvedeného výčtu poskytované pomoci všem skupinám válečných veteránů vyplývá poměrně široké spektrum pomoci. Nyní se ve své bakalářské práci ale zaměřím výhradně na novodobé zraněné VV a zmapuji současný stav péče o tuto skupinu.

³⁴ svvcr.cz. *Hlavní úkoly a cíle organizace* [online]. [cit. 2021-01-17]. Dostupné na WWW: <<https://www.svvcr.cz/o-nas/>>

³⁵ svvcr.cz. *Hlavní úkoly a cíle organizace* [online]. [cit. 2021-01-17]. Dostupné na WWW: <<https://www.svvcr.cz/o-nas/>>

³⁶ svvcr.cz. *Projekt veteráni samoživitelé* [online]. [cit. 2021-01-17]. Dostupné na WWW: <<https://www.svvcr.cz/projekty/projekt-veterani-samozivitele/>>

5. AKTUÁLNÍ STAV PÉČE O ZRANĚNÉ VÁLEČNÉ VETERÁNY

Za účelem zjištění současného stavu péče o novodobé zraněné VV jsem oslovil Oddělení péče o válečné veterány MO a Československou obec legionářskou. Tyto organizace hodnotím jako zásadní pilíře v práci s válečnými veterány. OVV jako řídicí část a ČsOL jako výkonnou. U ČsOL jsem (vzhledem k vládním opatřením kvůli Covid-19) zvolil metodu polostrukturovaného rozhovoru provedenou telefonicky. Přepis rozhovoru jsem zaslal zpět pro potvrzení sdělených informací, případnou opravu nebo doplnění. S vedoucím oddělením péče o válečné veterány jsem nejprve provedl několik telefonických rozhovorů a později požádal o informace cestou emailu.

Za účelem potvrzení informací poskytovaných OVV a ČsOL byli v rámci zpracování práce osloveni dva novodobí váleční veteráni, kteří utrpěli v zahraniční operaci zranění. Jeden z nich se spoluprací souhlasil. S tímto veteránem jsem opět realizoval několik telefonických hovorů, během kterých jsem s ním vedl polostrukturovaný rozhovor.

Tyto informace (vzhledem k nedostatku publikací) věnované péči o zraněné válečné veterány byly klíčové pro mou analýzu současné situace této problematiky. Uvědomuji si nedostatečnou výpovědní hodnotu plynoucí z omezenosti vzorku. Pro další šetření této problematiky bych navrhoval plošně provedené dotazování všech zraněných novodobých VV, které by ale muselo vycházet z poskytnutí databáze zraněných VV, která zatím není k dispozici.

5.1 SBĚR INFORMACÍ O SOUČASNÉM STAVU PÉČE O ZRANĚNÉ VV

Žádost o informace zasláná vedoucímu oddělení péče o válečné veterány MO Ing. Milanovi Bachanovi a jeho následné zodpovězení

Jak hodnotíte současný stav péče o zraněné válečné veterány?

Jaké jsou počty novodobých zraněných válečných veteránů? (pokud takový přehled Odbor péče o válečné veterány má).

S kolika zraněnými válečnými veterány je Odbor péče o válečné veterány v kontaktu?

Jak s těmito válečnými veterány pracuje?

Existuje spolupráce v péči o zraněné válečné veterány se spolky zabývajících se činností s válečnými veterány? Jaká?

Jaké sociální služby jsou zraněným válečným veteránům cestou Odboru péče o válečné veterány poskytovány?

Jakým způsobem bude problematika zraněných válečných veteránů řešena v nové koncepci?

Na tyto otázky mi bylo odpovězeno touto souhrnnou odpovědí.

Definice válečného veterána je obsažena v ustanovení § 3 odst. 1, 2 a 5 zákona č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů.

Vojáci v činné službě podléhají zákonu č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, který nerozlišuje mezi vojáky a vojáky, kteří jsou zároveň válečnými veterány. Vojákům – válečným veteránům je tak rezortem MO poskytována shodná péče se všemi ostatními příslušníky AČR, kteří válečnými veterány nejsou.

Po dobu jejich služby jsou tak plně zabezpečováni prostřednictvím zdravotních služeb zajišťovaných AČR. Bližší informace o zraněných válečných veteránech, kteří jsou stále ve služebním poměru vojáka z povolání, nemá odbor pro válečné veterány k dispozici. V případě potřeby se tak prosím obraťte přímo na Generální štáb Armády České republiky.

V prvé řadě je nutné zmínit, že jak pro vydání osvědčení válečného veterána, tak pro případné zajištění potřebné pomoci či jiných benefitů je potřebná aktivita válečného veterána. OVV v současné době nevede přesnou evidenci vojáků – válečných veteránů, kteří utrpěli během výkonu služby zranění. Pokud se tito bývalí vojáci sami či jejich osoby blízké neobrátní na Ministerstvo obrany, resp. na odbor pro válečné veterány se žádostí o případnou pomoc, o jejich problémech se nemáme možnost jinak dozvědět.

Proto bude jedním z cílů aktuálně připravované nové Koncepce péče o válečné veterány zavedení evidence zraněných válečných veteránů, která odboru umožní monitorovat životní situace bývalých vojáků, kteří byli během své služby zraněni, a zajistit jim tak potřebnou péči jak z oboru lékařství, tak jiných zdravotnických odvětví (psychologická pomoc apod.).

V současné době mohou tito zranění bývalí vojáci z povolání využívat mnohé benefity, které jsou válečným veteránům nabízeny. V případě jejich zájmu mohou být zařazeni do projektu Péče o válečné veterány, na který MO vyhlašuje každý rok dotační program pro NNO. Od roku 2011 pečuje v rámci tohoto dotačního programu o válečné veterány spolek

Československá obec legionářská. V rámci tohoto projektu mohou váleční veteráni využívat služeb tzv. terénních pracovníků na celém území ČR. Dále mohou využívat poradenských služeb Komunitních center v Brně a Olomouci, nově také v Praze. Dále se jedná například o rekreační pobyty s ozdravným programem či lázeňské léčebně rehabilitační pobyty (v případě, že již čerpají dávky důchodového pojištění). Válečným veteránům jsou určeny také programy Zelená cesta a Program podpory zdraví pro válečné veterány realizované vojenskými nemocnicemi.

V závislosti na jejich zdravotním stavu mohou váleční veteráni využít pobytu v Domově péče o válečné veterány či v případě volné kapacity mohou být umístěni do Domova Vlčí mák při ÚVN-VoFN Praha.³⁷

Přepis rozhovoru s vedoucím projektu Československé obce legionářské – Péče o válečné veterány panem Ing. Viktorem Šinkovcem³⁸

Jak hodnotíte současný stav péče o zraněné válečné veterány?

To se těžko odpovídá. Nabízí se odpověď, že nelze hodnotit něco, co není. Ale to by nebyla úplná pravda. V současné době neexistuje přesná definice, kdo je vlastně zraněný válečný veterán. Jaká je příčinná souvislost s misí věcná i časová? Zda počítat zdravotní znevýhodnění získané s časovým odstupem, nebo dokonce bez zjevné souvislosti? Tam je zapotřebí začít. Když to ale srovnám s minulostí, tak jsem přesvědčený, že dnešní přístup k válečným veteránům, a i těm zraněným, je o dost lepší než v minulosti.

Jaké jsou počty novodobých zraněných válečných veteránů, které máte v péči?

Celkově ČSOL pracuje s cca 40 zraněnými veterány. Tyto počty zahrnují válečné veterány, kteří byli zraněni jak v zahraničních operacích, tak i po nich v občanském životě. V péči máme 21 válečných veteránů, kteří o sobě uvádějí, že byli zraněni v průběhu nasazení v zahraniční operaci. My nejsme orgánem státní moci, a tak vycházíme z informací, které nám sami lidé o sobě uvádějí. Seznam ministerstva obrany uvádí kolem 70 zraněných veteránů a my čas od času narazíme na někoho, kdo v těch seznamech není. Takže v současné době se tento seznam tvoří a doplňuje.

³⁷ Žádost o informace, vedoucí oddělení péče o válečné veterány Milan BACHAN. email 17.3.2021.

³⁸ Rozhovor s Viktorem ŠINKOVCEM, vedoucím projektu Péče o válečné veterány. Tábor 9.3.2021.

Kdo je podle vás zraněný válečný veterán?

Z mého pohledu je nejčistším kritériem toho, kdo je skutečně zraněný válečný veterán záznam o pracovním úrazu ze zahraniční operace. Je to něco, co je zdokumentované, co podléhá nějakým pravidlům. Máme například v naší péči veterána, který v průběhu jeho nasazení v zahraniční operaci při zatemnění zakopl o stanový kolík a domů ho pak přivezli na vozíku. To je pro mě také zraněný válečný veterán. Jako zraněného válečného veterána nepovažuji jen toho, kdo byl zraněn pouze při nějakých bojových činnostech. Když se podíváte do historie (nejen naší), tak pomalu víc mrtvých bylo z nebojové činnosti, například díky nehodám a nemocím.

Jak v současné době probíhá péče o zraněné válečné veterány.

Jednoduchá otázka, ale dost složitá odpověď. V první řadě se aktivně zapojujeme do jejich vyhledávání. Vyhledáváme všechny válečné veterány, kteří mohou být v problémech. Do této kategorie patří i zranění váleční veteráni. Naším cílem je zabránění jejich sociálnímu vyloučení. Upřímně řečeno mezi sociálně vyloučenými může být i milionář. Já nepokládám otázku sociálního vyloučení jako otázkou výhradně ekonomickou.

Jakou péči zraněným válečným veteránům dále poskytujete?

Monitoring, pomoc při kontaktu s úřady. Uvedu příklad jednoho veterána, který má určité psychické problémy. I přes určité psychické potíže se tento veterán s psychologem scházet nechce a psycholog s ním tedy přirozeně nepracuje. V tomto konkrétním případě jsme s pánem v kontaktu a snažíme se ho v dobrém slova smyslu nakopnout, aby se s námi o svých problémech bavil a přijal odbornou pomoc psychologa. Snažíme se mu pomáhat v kontaktu s úřady tam, kde je ta spolupráce třeba problematická. Úřady obecně málo jednají nad rámec svých povinností. Naši terénní sociální pracovníci už proto, že svou činnost vykonávají dobrovolně, dělají práci vysoce nad rámec svých povinností.

Jak hodnotíte spolupráci s odborem péče o válečné veterány v otázce zraněných válečných veteránů?

My jsme jejich tykadlo a prostřednictvím nás oni můžou dělat věci, který by sami jako úřad prostě dělat nemohli ať už kapacitně nebo kompetenčně. Jsme celoplošný projekt, máme naše terénní pracovníky ve všech regionech.

S odborem péče o válečné veterány máme dobrou spolupráci. Na základě grantu jsme dostali od Ministerstva jednoznačné zadání působit terénně mezi válečnými veterány.

Ministerstvo obrany v současné době pokrývá 90 % veškerých nákladů projektu. Z logiky věci my děláme pro ministerstvo.

V čem vidíte možné zlepšení péče o zraněné válečné veterány? Co by vám pomohlo tuto problematiku lépe postihnout?

Důležité je, aby především došlo vůbec k vydefinování tohoto problému. Protože ve chvíli, kdy jste schopni problém vydefinovat, tak se vám řešení nabídne úplně samo. Ve staré koncepci to tak úplně není a v nové už to bude nějakým způsobem přesnější. Já vidím řešení především v celoživotním monitoringu zraněných válečných veteránů a je jenom otázkou, kdo se do kategorie zraněných válečných veteránů dostane.

Mým původním zámyslem a postupem pro tuto bakalářskou práci bylo zmapování prostředí VV (provedeno) a plošné oslovení cílové skupiny – novodobých zraněných VV dotazníkem, který by reflektoval praktickou pomoc, která se jim dostává. Dotazníkové šetření bohužel nebylo možné provést, a to z důvodu neexistujícího seznamu novodobých zraněných VV. Rozhodl jsem se tedy oslovit dva zraněné VV jejichž identitu znám. Ke spolupráci svolil jeden z nich. Níže příkládám získaná data z polostrukturovaného rozhovoru.

Přepis rozhovoru s válečným veteránem poručíkem M. L. těžce zraněným v roce 2007 v Afghánistánu³⁹

Byla Vám po propuštění z léčení nabídnuta ministerstvem obrany nějaká sociální pomoc? Poradenství, pomoc s orientací v nově vzniklé situaci, fyzická pomoc?

Bohužel, spíše bohudíky, jsem byl prvním těžce zraněným příslušníkem AČR z přímého bojového kontaktu v zahraniční operaci. Během hospitalizace v ÚVN jsem si musel veškeré náklady na nadstandardní péči hradit z vlastních zdrojů a teprve po několika měsících mi byly vynaložené výdaje proplaceny. Dovolím si tvrdit, že spouštěcí mechanismus interních úhrad za vynaložené výdaje za léčbu a rehabilitaci v AČR se tímto případem aktivovaly. Co se týče poradenství či sociální pomoci, tyto aktivity jsem naprosto postrádal. Fyzická pomoc po amputaci byla nulová. Pomáhali mi kolegové z útvaru.

³⁹ Rozhovor s válečným veteránem M. L., Tábor 14.3.2021.

Jak vypadala pomoc MO v dalších měsících a letech?

Mimo mimořádné žádosti o úhradu za zhotovení jedné náhradní protézy (5 měsíců po amputaci) a proplacení speciální sportovní obuvi, jsem doposud nečinil žádné další nároky na finanční výpomoc na MO. Resort sám nepodnikl žádné dotazování ani osobní konzultace ohledně případných dalších potřeb. Tento stav trvá doposud.

Jak často Vás kontaktuje odbor péče o válečné veterány se zájmem o vaše potřeby? Pokud ano, tak co vám bylo nabídnuto jako řešení? Jak jste byl s řešením vašich požadavků spokojený?

Bohužel mě nekontaktuje. V současné době ani netuším, kdo je představitelem tohoto odboru a ani nevím, komu vlastně můj případ kompetentně náleží. Případně do jaké sekce, či na jaký odbor bych se měl obracet.

Kontaktovala vás jiná organizace zabývající se péčí o válečné veterány s nabídkou služeb?

Bohužel ne.....

Jak hodnotíte péči Odboru péče o válečné veterány o zraněné válečné veterány?

Bohužel nemohu hodnotit, neboť jsem žádnou péči nezaznamenal.

Jak hodnotíte zájem velení armády o zraněné válečné veterány?

V mém případě jsem nebyl ze strany MO ani AČR oficiálně pozván na žádnou významnou akci, příp. pietní akci (např. den válečných veteránů atd.), což se mě jako těžce zraněného bývalého příslušníka AČR v hodnosti poručík doposud velmi dotýká. Přiznávám, že nejenom já, ale i další zranění příslušníci AČR, PČR a IZS vnímají přístup ke zraněným příslušníkům velmi disproporčně až téměř protekcionisticky. Existuje určitá skupina „oblíbenců“, kteří jsou na úkor ostatních mediálně protěžováni a cestou svých bývalých resortů zváni na jakoukoliv akci kde jsou vyznamenáváni a povyšováni.

Jaké služby nebo činnosti v této oblasti vám chybějí?

Jednoznačně společné aktivity. Ať už pouze sociální formou (srazy, setkání, společné akce s rodinami), nebo formou sportovní (jakékoliv sportovní setkání – střelnice atd...) pořádané MO, AČR pro novodobé veterány a jejich sociální okolí.

V čem vidíte prostor pro zlepšení péče o zraněné válečné veterány?

Touto otázkou by se měl zabývat především odbor pro válečné veterány..... Následně vedení AČR a v neposlední řadě vedení MO.

Vytváří MO prostředí pro to, abyste se scházel s jinými válečnými veterány? Jaký?

Zaznamenal jsem první aktivitu ze strany vedení AČR, resp. vrchního praporčíka AČR Smika, kdy proběhlo první setkání zraněných příslušníků AČR v Prostějově, které uspořádala 601. skupina speciálních sil. Bohužel počet zúčastněných byl žalostně nízký⁴⁰.

5.2 VYHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU PÉČE O ZRANĚNÉ VÁLEČNÉ VETERÁNY

Na základě výše uvedených faktů i provedených rozhovorů bych nyní rád celou problematiku péče o zraněné válečné veterány zhodnotil.

Je evidentní, že kvalita péče o zraněné VV může probíhat pouze tehdy, je-li 1.) dostatečné zázemí a vytvořená infrastruktura pro poskytovanou pomoc a 2.) známe-li subjekty, o které má být pečováno. První požadavek je splněn, protože jsme zde jmenovali spoustu zařízení a programů, které jsou funkční a připravené službu pro zraněné VV vykonávat. Druhý požadavek evidence zraněných VV ale zcela chybí. Shodují se na tom jak OVV, tak ČSoL, ale i pohled samotného VV. Propojení zraněného VV a pomocných subjektů je zásadní a nedochází k němu. MO apeluje na aktivitu samotných VV, VV naopak čekají na výzvu a aktivitu shora.

Problematika evidence zraněných VV naráží na několik věcí. V první řadě je třeba nově vymezit či případně sjednotit pojem VV a držitel osvědčení VV. Dále je třeba, aby se rezortní i mimorezortní organizace shodly na postupu sběru dat ohledně novodobých zraněných VV, a to i s ohledem na problematiku GDPR, které podléhají. Dále je třeba, aby bylo jasně definováno, kdo a za jakých podmínek je zraněný válečný veterán, kdo a za jakých podmínek má na jasně stanovenou pomoc nárok a jaký je funkční postup, kterým může být zraněný VV do evidence péče zařazen. Jedná se tedy o redefinici pojmu zraněný VV, stanovení nové koncepce a vymezení kompetencí v dané oblasti. Toto vše lze očekávat, že se objeví v nové koncepci. Zatím ale bohužel žádné oficiální podklady

⁴⁰ Rozhovor s M. L. zraněným válečným veteránem. Nový Knín 15.3.2021.

k dispozici nejsou. V písemném dokumentu koncepce péče o VV z roku 2017 je pouze uvedeno: *Ministerstvo obrany v té souvislosti [myšleno v souvislosti péče o válečné veterány] rozpracuje stávající fungující systém jako nástroj komplexní krizové péče o rodiny raněných a padlých válečných veteránů tak, aby mohlo dojít k nenásilnému začlenění OVV do tohoto procesu poskytované péče a podpory. K tomu vytvoří pracovní pozice odborných pracovníků, kteří se v případě akutního problému spojí s rodinou postiženého válečného veterána a poskytnou jí veškeré informace o možnostech řešení vážné situace, pomohou kontaktovat léčebná zařízení, zajistí psychologickou pomoc, propojí postižené a jejich rodiny s rodinami válečných veteránů, kteří si již obdobnou situaci prošli apod⁴¹*. Důležitost vytvoření nové koncepce shodně potvrzují OVV i ČsOL.

ČsOL je velmi aktivní ve vyhledávání novodobých válečných veteránů, kteří jsou v nouzi. V průběhu mých rozhovorů s vedoucím projektu péče o válečné veterány jsem byl seznámen s případy, kdy skutečně došlo k vyhledání válečného veterána v tíživé životní situaci a následné intervence.

Za velmi pozitivní hodnotím to, že ČsOL, OVV i MO dokáže pro akutní potřebu VV vytvořit okamžité a účinné řešení. Existuje bohatá infrastruktura pomoci, MO disponuje dostatečným množstvím specializovaných zařízení pro péči s VV. Existují LDN a sociální služby ÚVN-VoFN Praha, VN Olomouc a VN Olomouc. Dále jsou zřízeny Domovy péče o válečné veterány ÚVN-VoFN Praha a VLRZ Karlovy. Armádní servisní a příspěvková organizace zabezpečuje činnost ubytovacích zařízení, které jsou schopny řešit problémové situace všech kategorií válečných veteránů. Tato místa disponují velkým počtem ubytovacích kapacit. V současné době jsou tyto kapacity využívány primárně druhoválečnými veterány a nejstarší generací těch novodobých. Ubytovny Armádní servisní a příspěvkové organizace ubytovávají především vojáky v činné službě. Zde vidím prostor pro další přehodnocení a nastavení nových cest, jak pomoc VV nabízet. Pokud většina klientů jsou staří druhováleční VV, jejichž počet se snižuje, je třeba nově přenastavit nasměrování těchto zařízení na novou cílovou skupinu novodobých zraněných VV. I tyto postupy by mohly být nově rozpracovány v nové koncepci.

Dalšími nástroji okamžité pomoci VV jsou SOS linky (VN Olomouc, VN Brno, ÚVN-VoFN Praha), jejichž snahou je předcházet zkratovým řešením krizových situací vojáků. Podobné služby válečným veteránům nabízí i projekt „Bezpečné místo“, v jehož

⁴¹ Koncepce péče o válečné veterány v letech 2017 -2021, Praha, 2017, s. 19.

rámci je poskytována psychologická podpora a poradenství s možností anonymní konzultace VN Olomouc a ÚVN-VoFN Praha. Jednu z klíčových služeb využívanou novodobými válečnými veterány je činnost komunitního centra UVN Praha. V případě intervence mezi potenciálními klienty z řad novodobých zraněných válečných veteránů je zde možnost využití všech těchto Ministerstvem obrany zřízených kapacit. Tato centra disponují dostatečným množstvím specialistů s dlouholetou praxí.

Kromě institucí a služeb, které poskytuje samo MO, jsou k dispozici v systému péče o válečné veterány cestou ČsOL terénní zaměstnanci, kteří mohou velmi rychle a kvalitně začít mezi zraněnými válečnými veterány působit. Tito pracovníci jsou zastoupeni ve všech krajích ČR a mají bohaté zkušenosti s péčí o druhoválečné i novodobé veterány v důchodovém věku.

V těchto službách je velký potenciál a zdá se, že to nejdůležitější (zázemí) je funkční a připravené pro to, aby i novodobí zranění váleční veteráni mohli tyto služby využívat. Souhrnně lze tedy říci, že je nutné:

- nově vymezit pojem zraněný VV;
- vytvořit seznam zraněných válečných veteránů;
- nastavit systémová řešení poskytované péče zraněným válečným veteránům.

6. DOPORUČENÍ PRO ZLEPŠENÍ SOUČASNÉHO STAVU

Nově vymezit pojem zraněný VV

Zákonem (případně rozkazem ministra obrany) je třeba nově definovat pojem zraněný válečný veterán.

Při jejím redefinování je nutné zvážit:

- zda je zraněný válečný veterán pouze ten, kdo byl zraněn v průběhu bojové činnosti s nepřítelem;
- zda jím může být voják zraněný vlivem nešťastné náhody na území ozbrojeného konfliktu;
- zda se jím může dokonce stát VV, který se vrátí zpět do vlasti a ke zranění přijde až poté;
- propojenost s pomocí nabízenou vojákům zraněným v průběhu plnění úkolů na území ČR.

Jako jedno z řešení tohoto problému se nabízí spojitost zařazení do kategorie zraněných VV s podmínkami pro udělení vojenského vyznamenání „medaile Za zranění“, které již definované je, případně se z něho může vycházet. *Medaile Za zranění je udělována ministrem obrany vojákům v činné službě, kteří při plnění služebních úkolů utrpěli bez vlastního zavinění těžkou újmu na zdraví. Medaili je možné udělit i občanským zaměstnancům za stejných podmínek jako vojákům v činné službě, pokud došlo ke zranění při plnění za zvlášť významných pracovních úkolů*⁴².

Vytvořit seznam zraněných válečných veteránů

Generální štáb Armády České republiky, předně velitelství pro operace disponuje informacemi o zraněných válečných veteránech. Vytvoření evidence zraněných VV tedy vyžaduje kooperaci s AČR. V tomto ohledu je třeba:

- zahájit v této oblasti s generálním štábem spolupráci;
- s ohledem na GDPR sdělit osloveným vojákům účel zpracování dat a požádat je o jejich souhlas;
- zajistit tok informací ke všem subjektům, které se problematikou péče o válečné veterány zabývají.

Nastavení systémových řešení poskytované péče zraněným válečným veteránům

Systémové řešení péče o zraněné VV by mělo splňovat tyto požadavky:

- být transparentní (tzn. vědět o jeho existenci, znát kontakty, jejich program, postupy...);
- vymezovat kompetence jednotlivých subjektů.

Za možné řešení by se zde nabízelo nechat vzniknout speciální pracovní skupinu, která by byla řízena předsedou z řad OVV. Úkolem této skupiny by bylo nastavení systému péče o zraněné VV. Jejimi členy by mohli být zástupci z řad zraněných VV, především ti, kteří mají zkušenosti z působení ve středním nebo vyšším managementu armády. Dále by tuto pracovní skupinu měli tvořit zástupci ČsOL, případně další již fungující organizace věnující se péči o VV. V ideální případě by tyto skupiny mohli doplnit i vrchní praporčíci útvarů, kteří jsou klíčovými osobami ve vytváření a udržování vazeb mezi vojáky i veterány jako nositeli tradic a ducha jednotky.

⁴² acr.army *Medaile za zranění* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné na WWW: <https://www.acr.army.cz/avis/publikace/medaile/voj_res_vyz/zraneni.pdf>

Jako nezbytné dále vidím vytvoření jedné pracovní pozice terénního sociálního pracovníka, který by potřeby zraněných VV monitoroval a v systému péče by se dokázal dobře orientovat. V koncepci péče o válečné veterány pro rok 2017-2021 je dokonce s podobným řešením počítáno. V dokumentu je uvedeno, že OVV zřídí pracovníky, kteří budou v kontaktu s rodinami raněných a padlých vojáků. Do dnešního dne tyto pozice nebyly vytvořeny. V současné době se počet zraněných válečných veteránů a počet rodin zasažených smrtí vojáků v zahraničních operacích pohybuje v řádech desítek. Vytvoření jediné pozice, která by měla v rámci OVV na starosti tyto speciální případy veteránů by v současné době tuto problematiku do značné míry mohlo vyřešit. Tento pracovník by měl být schopen v případě potřeby rychle a efektivně složit multidisciplinární tým, který by se skládal z psychologa, kaplana, terénního pracovníka ČsOL, zdravotníka a osoby blízké (spolupracovníka) od klienta, kterému se služba poskytuje.

Další doporučení:

Využití sociální sítě jako prevence sociálního vyloučení zraněných válečných veteránů

Současná nastupující generace válečných veteránů je aktivními uživateli sociálních sítí. Vytvořením prostředí na sociálních sítích tak lze zabezpečit snadné setkávání zraněných válečných veteránů navzájem mezi sebou a s odborníky zapojenými do jejich péče. Bylo by zde vhodné prostředí pro jejich vzájemné poznávání, vzájemnou podporu, sdílení a komunikaci. Armáda České republiky i ministerstvo obrany disponuje dostatečnými schopnostmi pro realizaci takového projektu.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo provést analýzu současného stavu péče o zraněné válečné veterány.

Ve své práci jsem se zorientoval v současné legislativě týkající se práce s touto skupinou VV, současné koncepci péče o válečné veterány, zařízeními a organizacemi, které se touto problematikou zabývají. Již při přípravách své práce jsem se setkal s velkým nedostatkem dokumentů a odborných publikací zabývajících se tématem péče o zraněné VV. Toto téma nebylo odborně popsáno v žádném klíčovém dokumentu Odboru péče o válečné veterány Ministerstva obrany ani žádnou jinou organizací nebo odborníkem. Čerpal jsem tedy převážně ze zákonů.

V průběhu mého sběru informací jsem narazil na další vážnější nedostatky. Prvním z nich bylo zjištění, že chybí samotná definice, koho lze za zraněného válečného veterána označit. Dalším vážným nedostatkem je to, že klíčová organizace v péči o válečné veterány tj. Odbor péče o válečné veterány Ministerstva obrany nemá přehled zraněných válečných veteránů a nezná jejich aktuální sociální/zdravotní situaci. **V současné době tedy neexistuje koncepční řešení problematiky zraněných válečných veteránů.**

V průběhu zpracování dat jsem si uvědomil další závažný fakt. Mimo zraněných válečných veteránů jsou zde vojáci, kteří byli vážně zraněni mimo zahraniční operace při výcviku nebo během běžné mírové činnosti na území České republiky. Lze předpokládat, že řada vojáků může trpět posttraumatickou stresovou poruchou (posttraumatic stress disorder). Ani tito vojáci nejsou v současné době, jakkoliv ze strany MO monitorováni. Počet zraněných VV tedy může být ve skutečnosti mnohem vyšší než lze předpokládat. Aktuálnost tohoto tématu je navíc podpořena faktem, že neustále stoupá počet vojáků vyjíždějících do zahraničních bojových misí.

Pozitivním zjištěním při sběru informací byla vysoká úroveň péče o druhoválečné veterány. OVV i ČsOL se o jejich potřeby stará velmi dobře, výborná se zdá i infrastruktura, která je pro poskytování péče těmto VV připravena. Stejně tomu je s personálem těchto zařízení, který má s řešením potřeb druhoválečných VV bohaté zkušenosti. Československá obec legionářská má velmi bohaté zkušenosti s prací s veterány v terénu. Zbývá „jen“ jasné zadání úkolu od vrcholných představitelů MO nebo AČR týkající se práce se zraněnými válečnými veterány a rozpracování nové koncepce, která by měla být právě v procesu tvorby. Jakmile bude nová koncepce definována, Odbor péče o válečné veterány i ČsOL má všechny nástroje k tomu, aby byla tato činnost

zahájena. Oba subjekty se shodují na tom, že nové rozpracování koncepce je nutností a jsou si vědomi přibývajících počtu novodobých VV proti ubývajícím počtům druhoválečných VV.

V závěru své práce jsem se snažil o zhodnocení nasbíraných dat a navrnutí dílčích řešení. Jako další prostor pro inspiraci vnímám studium systému práce se zraněnými válečnými veterány v zahraničí - např. v USA, UK nebo Polsko, kde určitý systém existuje. Toto je mimochodem možným návrhem a východiskem pro další případnou práci.

Již několik politických představitelů současnosti, ať už to byl ministr obrany Martin Stropnický nebo současný ministr obrany Lubomír Metnar, ve svém projevu uvedlo, že „země, která si neváží svých válečných veteránů, si neváží sebe sama“

Který jiný válečný veterán si zaslouží větší pozornost a lepší péči než ten, který pro svou zemi trvale přišel o své zdraví?

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Bibliografické zdroje

Koncepce péče o válečné veterány v letech 2017 -2021. Čj. 1802-8/2016-1322 Praha. Ministerstvo obrany 2017

Příručka pro řešení životních situací válečného veterána a jeho rodiny v důchodovém věku. Praha. Ministerstvo obrany 2019

Příručka pro řešení životních situací válečného veterána a jeho rodiny v činné službě. Praha. Ministerstvo obrany 2019

Příručka pro řešení životních situací válečného veterána a jeho rodiny mimo činnou službu. Praha. Ministerstvo obrany 2019

Internetové zdroje

Odbor pro válečné veterány. [online]. [cit. 2020-12-25]. Dostupné na WWW: <<http://www.ovv.army.cz/odbor-pro-valecne-veterany>>.

Oddělení péče o válečné veterány. Veterán 2 sv. v. [online]. [cit. 2021-01-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.veterani.army.cz/veteran-2-sv-valky>>.

Uvn.cz. Domov péče o válečné veterány [online]. [cit. 2021-01-08]. Dostupné na WWW: <<https://www.uvn.cz/cs/domov-pece-o-valecne-veterany>>.

Uvn.cz. *Komunitní péče* [online]. [cit. 2021-01-08]. Dostupné na WWW: <<https://www.uvn.cz/cs/komunitni-pece>>.

Veteráni.army.cz. Souhrn benefitů poskytovaných válečným veteránům [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné na WWW: <<http://veterani.army.cz/aktuality/souhrn-benefitu-poskytovanych-valecnym-veteranum-benefity-v-oblasti-socialni-pece>>.

Vnbrno.cz. Zelená cesta vojenské nemocnice Brno [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné na WWW: <https://www.vnbrno.cz/zelena_cesta.htm>.

volareza.cz. Váleční veteráni [online]. [cit. 2021-01-08]. Dostupné na WWW: <<https://www.volareza.cz/vru-slapy/cz/valecni-veterani>>.

Veteráni.army.cz. Přehled výhod [online]. [cit. 2021-07-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.veterani.army.cz/prehled-vyhod>>.

Veterani.army.cz. Pracovní příležitosti [online]. [cit. 2021-02- 7]. Dostupné na WWW:

<http://www.veterani.army.cz/sites/veterani.army.cz/files/dokumenty/zakladni-stranka/metodicka_pomucka.pdf>.

Veteráni.army.cz. Novodobí veterán [online]. [cit. 2021-01- 08]. Dostupné na WWW: < <http://www.veterani.army.cz/novodoby-veteran>>.

Csol.cz. Péče o válečné veterány [online]. [cit. 2021-01- 09]. Dostupné na WWW: < <https://www.csol.cz/o-projektu-povv>>.

Cslegionar.cz. Československý legionář [online]. [cit. 2021-01- 16]. Dostupné na WWW: < <https://cslegionar.cz/o-nas/zakladni-listiny-a-formulare/>>.

Cslegionar.cz. Sociální a pracovní integrace novodobých válečných veteránů [online]. [cit. 2021-01- 17]. Dostupné na WWW: < <https://cslegionar.cz/projekty/socialni-a-pracovni-integrace-novodobych-valecnych-veteranu/>>.

Svvr.cz. Hlavní úkoly a cíle organizace [online]. [cit. 2021-01- 17]. Dostupné na WWW: < <https://www.svvr.cz/o-nas/>>

Svvr.cz. *Projekt veteráni samoživitelé* [online]. [cit. 2021-01- 17]. Dostupné na WWW: < <https://www.svvr.cz/projekty/projekt-veterani-samozivitele/>>

acr.army *Medaile za zranění* [online]. [cit. 2021-03- 14]. Dostupné na WWW: < https://www.acr.army.cz/avis/publikace/medaile/voj_res_vyz/zraneni.pdf>

Legislativní zdroje

Zákon č. 170/2006 Sb., o válečných veteránech [online]. [cit. 2020-11-29]. Dostupné na WWW: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-170>>

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách č. [online]. [cit. 2019-03-15]. Dostupné na WWW: < <http://zakony-online.cz/?s174&q174=all>>.

Zákon č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné na WWW: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-262>>.

Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání [online]. [cit. 2021-03-13]. Dostupné na WWW: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-221#p131>>.

Projekt Péče ČsOL o válečné veterány v ČR – Popis pracovní náplně

Terénní pracovník (pozice 52.03.06b)

Zaměstnanec je při plnění úkolů péče o válečné veterány řízen koordinátorem.

- Za výkon své funkce je zodpovědný vedoucímu projektu.
- Pečuje o válečné veterány v určené oblasti dle harmonogramu projektu.
- Vyhodnocuje získané poznatky a ve spolupráci s pracovníky vedení projektu řeší sociálně právní a zdravotní problémy.
- Pomáhá válečným veteránům při vyplňování různých žádostí, dotazníků apod.
- Doprovází VV na různé akce nebo do zdravotnického zařízení, pokud to rodina nemůže zajistit.
- Aktivně vyhledává osoby, které dosud nepožádaly o status VV, případně jim pomáhá administrativně se začlenit mezi VV.
- Předává získané informace a uskutečněné aktivity příslušnému koordinátorovi.
- Plní další úkoly uložené dle pokynů vedení projektu.

Obecné zásady:

Na základě pracovní smlouvy, která s Vámi byla uzavřena ve smyslu zákoníku práce, Vám dále stanovuji pro Vaši zaměstnaneckou činnost, tuto pracovní náplň:

- pracovat svědomitě a řádně podle svých sil, znalostí a schopností, plnit pokyny nadřízených vydané v souladu s právními předpisy a dodržovat zásady spolupráce s ostatními zaměstnanci;
- plně využívat pracovní dobu a prostředky k vykonání svěřených prací;
- plnit kvalitně, hospodárně a včas pracovní úkoly;
- dodržovat právní předpisy vztahující se k práci Vámi vykonávané;
- řádně hospodařit s prostředky Vám svěřenými a střežit a ochraňovat majetek před poškozením, ztrátou, zničením a znehodnocením a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy ČsOL;
- zachovávat mlčenlivost ve vztahu k třetím subjektům ať už uvnitř nebo vně projektu o záležitostech týkajících se Vaší funkční náplně, jakož i o skutečnostech, které jste zaznamenal na jednáních, kterých jste byl z hlediska svých funkčních povinností přítomen.;
- včas informovat své nadřízené o zjištěných nedostatcích či pochybnostech, které jste zaznamenal při výkonu své funkční náplně.

V Praze dne 27. prosince 2019

.....
Zpracovatel

.....
Zaměstnanec